

VÅXTORP och KÄLLINGE.

Våxtorps by i äldre tid har inte så många likheter med dagens moderna villasamhälle.

Hur såg det egentligen ut i Våxtorps by t.ex. i början av 1700-talet. Byn var egentligen en helt vanlig bondby, kanske något större än de andra byarna i socknen. Detta var ju helt naturligt det var ju ändå socknens huvudort. Här fanns ju kyrkan och senare även socknens fattigstuga. I byn fanns fram till omkr. 1715 även gästgivaregård - denna brann ner 1699 men återuppfördes. När gästgiveriet omkr. 1715 flyttas till Elnabygget, dröjer det inte länge förrän en krog etableras i byn. Våxtorps marknad hölls inne i byns centrum ända fram till omkr. 1815.

Våxtorps by var alltså nästan enbart en vanlig bondby. Inne i byn låg inte mindre än 15 bondgårdar. Dessa låg samlade på ett begränsat område utmed bygatan. Mitt i byn var ett ganska stort torg. Över torget gick de båda dåvarande vägarna, Kristianstadsvägen och vägen från Hishult mot Båstad. Denna senare väg gick dock inte rakt fram utan gjorde en sväng ner förbi Bagar-Matildas och gamla posthuset. På torget eller i direkt anslutning till detta låg de flesta av byns gårdar samt några s.k. gatehus. Hela byn ägdes av Vallen, gårdarna var arrendegårdar och dess brukare liksom folket i torpen och gatehusen fick betala arrenden och eller hade dagsverksskyldighet på säteriet.

Säteriet Vallen låg ju endast ca. 1 km. bort och torpen som anlades i byns utkanter hade tillkommit främst med tanke på arbetsbehovet på säteriet. I ett av gatehusen bodde på tidigt 1700-tal ridefogden på Vallen Måns Kiellman och dennes familj. Senare dennes son, jägaren och skogvaktaren Otto Kiellman med familj. Som brukligt var vid denna tid låg gårdarna tätt tillsammans och med tanke på äldre tiders byggnadssätt med trähus, täckta med halmtak, kunde en eldsvåda få förödande verkningar. Den 9 april 1819 bröt helvetet löst i Våxtorps by och inom loppet av några få timmar, lades inte mindre än 7 gårdar och några hus i aska.

Det är ju inte säkert att allt blev uppbyggt på samma plats som tidigare. Vallen var ju ägare och kunde ensam bestämma byggplats. Ja detta var 1700-tal. Några större förändringar skedde väl inte, om man bortser från branden. Visserligen blev väl någon gård ombyggd eller förnyad, nya hus och torp tillkommer efterhand.

Laga skifte företas samtidigt i Våxtorp, Källinge, Tormarp och Vallen. 1876 slutförs denna.

Nu ändras byns utseende och karaktär radikalt. De allra flesta gårdarna får utflyttningskyldighet. Husen rivs ner och sätts upp på de nya bosättningsplatserna. Några av gårdarna placeras längst ut i Våxtorps ångar.

Troligen hade någon form av storskifte företagits i början av 1800-talet, där då de olika gårdarna erhållit sin s.k. hävdarätt eller bruksrätt till ett visst område. På kartan över laga skifte är flera gårdars hustomter markerade, men några hus är ej markerade. Detta kan tyda på att de redan flyttats tidigare.

I samband med laga skifte, anläggs och nybyggs Axelvolds gård. Byn var uppdelad på 9 hemman, alltså med hemmansbeteckningar från N:r 1 till N:r 9. Varje sådant hemman kunde ha en eller flera gårdar.

(Ett gatehus låg på byns allmänna mark, vanligen bygatan eller vägrenen).

Nilla Olaussons stuga.: läge ??

Se sidan 22

Stugan går att spåra långt bakåt, liksom hennes släktskap. Nils Källman var ridefogde på Wallen tidigt 1700-tal. Dennes son jägaren och skogvaktare på Wallen, Otto Källman hade en dotter Johanna gift med en Åke Nilsson, dessas son Otto som troligen blir soldat och tar sig namnet Wahlgren, bor de första åren på 1800-talet i Källinge men flyttar troligen omkring 1810 till Våxtorps by och har ett litet torp där. Han var gift med Nilla Nilsdotter född i Wittsjö. Otto Wahlgren dör 1835 i lungrot, hustrun och barnen flyttar nu till Fågelsång. Dottern Johanna Kristina gifter sig med Olaus Svensson och dessa bosätter sig nu på det lilla torpet. Olaus Svensson var född i Långhem i Västergötland. Omkring 1870 sker en förändring. Antingen får familjen avträda torpet eller också lämna den jord som man brukat. Beteckningen jordtorpare försvinner nu och kallas i fortsättningen Backstuga. Olaus Svensson dör 1883 och hustrun 1885. Döttrarna Maria och Nilla bor kvar i stugan. Efter Nilla kommer gamle smeden Gustav Nilsson? Före smeden bodde Otto Svensson här, bror till "Magnus v. Feren". Efter smeden Ebba o Martin Svensson, dessa flyttar till Bygdgården. Nu kommer Gösta Gudmundsson, det rivs omkring?

Skomakarehuset. låg strax nedanför Ernst Lundqvist gård.

Detta går att spåra till 1878. Då gifter sig skomakare Johannes Carlström med Petronella Nilsdotter och bosätter sig här. 1886 flyttar familjen till Ö.Karup. Samma år kommer skomakare Olof Hallberg med familj. 1888 efterträds dessa av skomakarfamiljen Carl Nilsson. Dessa flyttar 1895 till Ysby.

Celihus. Det lilla röda huset vid bäcken.

Troligen byggt av f. lärarinnan Ceelia Johansson, en av döttrarna på Berg, syster till Bagar-Matilda. Hon hade tidigare varit småskollärarinna i Förslöv. Huset köps senare av Malte Lindbom. Hilding Carlsson "Hilding vid bäcken" hyr här.

Skräddarehuset. f.d. Bethel.
Här bodde skräddare Johansson. Nils Johansson med familj. Efter dem Albert Berggren vilken dock troligen aldrig ägde detta. Sedan kommer familjen Gustav och Hildur Pettersson vilka börjar med bageri tills de efter något år bygger vid andra sidan vägen. Huset säljs nu till Bethelförsamlingen. När denna verksamhet upphörde för något år sedan såldes huset till bostad åt

Kråkehus. Torsten Svantessons.

Anna Stina Nilsson. Familjen Josef Zimanski bodde här sedan de flyttat från torpet i Grindsvold. Sedan köper Sevander Johansson Skrommered huset. Deras dotterdotter Kerstin gift med Torsten Svantesson äger nu huset.

Sofiero. Sofia Svenssons affär beskriven i handels historia.

Styrmanshuset huset nedanför ovannämnda affär.

En syster till Sofia Svensson vid namn Hilda gift med en sjökapten Alfred Nilsson. Deras barn tar sig namnet Röstin. Agronom Hilding Röstin är porträtterad i E.Johanssons bok Bygd i förvandling.

Sedan har Bina Persson varit bosatt här. Därefter Ernst Lundqvist svärföräldrar. Jenny och

Numera ägs huset av Ernst Lundqvist son.

Huset nedanför Hembygdsstugan

Här bodde Sofia "Stora Fia" gift med "Krycke Sven". Sedan Johan Magnus Bengtsson "Bengtss Magnus" och hans andra hustru Sabina.

Därefter Johan Kristiansson, bror till Sabina. Huset revs så sent som på 70-80-talet.

Ingeborgshus. Anna och Roberts hus.

Här bodde Hans Ottosson från "Norge".

Därefter Matilda ?

Birgit och Bengt Pettersson

Skomakarfamiljen Inez o Algot Svensson

Därefter köptes huset av Anna och Robert Johansson vilka gjort om och tillbyggnader.

Elsas hus. Låg i höjd med gamla banklokalen, norr om. ?

Detta hus innehöll förr två lägenheter.

Huset var Janne Johanssons och hans hustru Maria, "Halla Janne"

Edvard Hansson från "Norge" köper sedan huset.

Därefter dennes barn syskonen Verner o Ruth Hansson.

Verner låter nu bygga om huset till endast en lägenhet.

I andra lägenheten bodde Hilding o Hildur Johansson "Dricka-Hilding". När dessa bygger utmed Kristianstadsvägen kommer Ruth och Gunnar Bengtsson.

Posthuset Ivan Nilssons

Här bodde Johanna Jönsson ?

Sedan Lucia "Lusse" Andersson, Alfred Magnusson

sedan Lusses dotter Augusta

Denning Johansson från Jonstorp köper huset.

Därefter Birgit och Ivan Nilsson.

KÅLLINGE.

Byn Kållinge ligger strax öster om Våxtorps by, nästan i anslutning till densamma.

Beskrivs 1729 : 1/3 förmedlat till 1/6-dels mantal, insockne frälse ; Herr Major Carl G. Meck tillhörigt. Det fanns troligen två gårdar och åboar är : Pehr Joensson och ladufogde Peter Hall.

Peter Hall var lafogde på Vallen. Hur länge denna gård var lafogdebostad är okänt, men lafogdarna har ännu i flera år sin bostad i Kållinge, i torp eller gatehus.

1760 brukas troligen denna gårdslott av Johan Ingvarssons familj. En Åke Jeppson gifter sig med dottern Elna och dessa övertar. Omkring 1800 övertar Hans Mårtensson gift med dottern Johanna. Hans Mårtensson dör 1828, hustrun anges sjuk och utfattig. De båda gårdslotterna samman-slås nu.

Pehr Joenssons gård : Pehrs hustru dör 1741. Nu följer några osäkra år vad beträffar brukare, men omkring 1760 kommer från Kållingehus familjen Gunnar Jacobsson gift med Kerstin Månsdotter fr. Hindbärarygget. Dessa efter-träds omkr. 1785 av Knut Jönsson från Tormarp gift med dottern Pernilla. Pernilla dör i rödsot 1798. Knut gifter om sig med Ole Persdotter från Knopparp. Omkring 1815 övertar sonen Måns Knutsson g.m. Troen Pålisdotter från Yllevad. Måns dör 1858 och Troen 1861, men redan 1852 hade gården övertagits av mågen Per Nilsson g.m.d. Stina. Dessa hade några år varit ägare till en gård i L:a Bastena. De blir nu arrendatorer i Kållinge. 1861 när båda Stinas föräldrar var döda försöker man åter att köpa en gård.

I Fågelsång pågick vid denna tid laga skifte. Man byter nu gård med en av de brukare som fått utflyttningsskyl-dighet, Jöns Bengtsson. Familjen Per Nilsson blir nu hemmansägare i Fågelsång och familjen Jöns Bengtsson blir arrendatorer i Kållinge.

Laga skifte förekom vanligt i de flesta byar vid denna tid. 1876 var turen kommen till Kållinge. Jöns Bengtsson hade tydligen någon motvilja mot detta, ty 1879 flyttar man nu till Åstarp och gården i Kållinge övertas nu av familjen Johannes Andersson. En handlarfamilj som genast öppnar affär men redan efter något år flyttar fram till N:r 2 i Våxtorp. Efter några år i Våxtorp flyttar de vidare till Fågelsång, hela tiden med affärsverksamhet som bisyssla.

Vid laga skifte i Kållinge delas den upp på en större och en någotmindre brukningsenhet.

Den större får kvarbo och övertas efter Johannes Andersson av fam. Janne Troedsson, men dessa stannar endast till 1885 då de blir "statare" på Menlösa. Fam. Anders Knutsson övertar. Anders hade några år varit i Amerika och han tar hela familjen med sig dit 1894.

Nu övertar fam. Nils Peter Bengtsson.

1905 är Anders Gudmundsson arrendator

1909 kommer så Johan Karlsson och det blir väl troligen denne som friköper gården.

Nuvarande ägare och brukare är Bo och Alva Edvinsson i Ydermossa.

En något mindre gårdslott bildas vid laga skifte i byns norra del och skall nybyggas. Brukare av denna gårdslott blir familjen Bengt Gudmundsson. En familj som tidigare brukat olika torp i bygden. 1885 köper familjen en gård i Ydrilt och Källinge övertas av sonen Bengt Peter Bengtsson. Hur länge denna familj stannar är osäkert, men tidigt 1900-tal är Johan Hallengren arrendator. 1905 övertas gården av Nils Peter Persson, vilken 1922 friköper den från Vallen. 1931 övertar Sigfrid Svanberg gift med dottern Selma. Dessa i sin tur överlåter omkring 1950 till sonen Gösta Svanberg g.m. Gulli f. Persson. Gösta omkommer i en bilolycka 1966. Gården köps nu av Ove Lindberg i Skrämered och sammanslås med dennes gård.

KORSVÄGSHUS.

Ett något underligt namn på ett torp i förhållande till sitt läge. Enligt kartan från laga skifte, skall det ha legat strax söder om Källinge, mellan Östra Smedhus och Damhuset. (Carl Bengtssons och Hugo Dauns).

Detta torp finns redan tidigt 1800-tal. Torpare är då Bengt Persson m.h. Bengta. Efter faderns död övertas torpet av sonen Johannes Bengtsson m.h. Bengta. En broder till Johannes, Johan Peter Bengtsson är skomakare, och dessa båda med familjer bor troligen sedan kvar tills torpet rivs. 1858 övertas torpet av Carl Olof Nilsson g.m. Johannes Bengtssons dotter Johanna. 1862 överlåter dessa till Bengt Gudmundsson med familj. När vi så 1876 är framme vid laga skifte och torparna mister brukningsrätten till torpets jord, övertar Bengt Gudmundsson den gårdslott i Källinge som skall utflytta. (se ovan). Hur går det med husen på torpet? Uthuset rivs troligen men boningshuset står nog kvar och är bostad åt ovannämnda fam. vilka troligen bor kvar till sin död runt sekelskiftet.

Finns det någon som känner till något mer om detta?

HÖNSHUS, torp i Källinge.

Varför ett sådant namn på ett torp? Detta torp var beläget på gränsen mellan Källinge och Skrämered. Huset låg ca 100 meter söder om vägen, det var byggt i öst-västlig riktning, med halva huset i Källinge och halva i Skrämered.

Det hade nog anlagts omkring 1828 av familjen Jöns Hansson, Jöns Hansson dör 1862. Torpet brukas först av sonen Hans Peter Jönsson vilken senare efterträds av brodern Carl Jönsson. Denne senare var ogift och tillsammans med sin åldriga moder ännu 1895. Modern hade dock dött 1893. 1913 heter brukaren Johan Persson.

KÄLLINGEHUS.

Ett torp vars läge är osäkert, men det brukade bokföras under Skrämered, och har troligen legat i gränstrakterna mellan dessa byar.

Torpet anlades omkring 1827 av en skomakare vid namn Carl Ottosson. Carl Ottosson med familj bodde kvar till sin död, Carl 1869 och hustrun 1867.

1866 övertas torpet av fam. Carl Olof Nilsson, en fam. som kommer från Klämman. 1873 flyttar fam. åter till Klämman. Nu övertas torpet en kort tid av Carl Ottosson m.h. Cecilia Persdotter. Laga skifte inträffar i Skrämered 1873 och detta är väl den troliga orsaken till att torpet nu försvinner i kyrkböckerna. Carl Ottosson och Cecilia blir nu arrendatorer på 1/4 mtl. Skrämered N:r 4. 1882 flyttar denna fam. till Fågelsång och 1883 vidare till Krogshult.

Denna omtalade Skrämered N:r 4 motsvaras i dag av de gårdar som numera ägs av Evert Bengtsson och veterinärstationen.

ARMBANDET.

Enligt traditionen skall detta torp ha fått sitt namn av att det hittats ett armband på platsen. Hur detta har sett ut och var det nu finns är okänt.

Den första som är skriven på "Armbandet" är en jungfru på Vallen som fått ett "oäkta" barn, Anna Charlotta Engelke. Detta var omkring 1814. Hur länge denna jungfru stannar går inte att utröna. Efter en tid återfinns hon som tiggerska! Det dröjer dock inte länge förrän torpet blir lärarbostad och troligen Våxtorps första skola.

Det är skolmästare Påvel Anderberg med fam. som kommer från Skrämered. Jorden till torpet är bortarrenderat till andra torpare i byn. Huset är bostad för olika inhysesfolk. Omkring 1845 rivs det gamla huset.

Har möjligen ett nytt hus uppförts senare på samma plats? I 1919-års arrendelängd för Vallen är Johannes Åkesson upptagen. Skall för torpet erläggas 15 kvinnliga dagsverken.

Magnus Durell köpte 1661 Dömostorp för 24 200 daler silvermynt av Olof Holgersson Rosenkrantz, men hade redan 1654 köpt Vallen av Henrik Gyllenstjärna för 14 500 Riksdaler. I köpen ingick nu givetvis inte endast godsens utan även allt av dessa ägd arrendemark. För Dömostorp innefattade detta större delen av Hasslövs socken och Vallen ägde väl ca 3/4 av Våxtorps socken. Man kan väl kanske säga att arrendatorerna och deras familjer i viss mån också ingick i köpet. Durell avled 1677, Hans hustru Birgitta von Cracow bodde efter mannens död på Dömostorp. Hon avled 1686. Deras dotter Magna Brita Durell gifte sig med översten Erik Johan Meck. Dessa blir nu ägare till Vallen och Dömostorp. Meck var född i Riga och avled under vistelse i födelsestaden 1702. Änkan Magna Brita dog kvar på Vallen till sin död 1709. Makarna Meck hade följande barn: Englbrekt (1673-1723) ogift Carl Gustaf (1678-1742) gift m. Henrietta Elisabet Skytte. Magnus Fredrik (1680-1727) gift m. Clara Sabina Lillienhöök. Anna Birgitta (1682-1737) gift 1:o m. Henrik Johan Burensköld. gift 2:o m. Erik Fröberg Jacob Johan (1685-1757) gift m. Christina Margareta Skytte. Catharina Sofia (1687-1746) gift m. Nils Ratzwill Otto Wilhelm (1690-1710) ogift, stupade i slaget vid Hälsingborg. Barbara Hermina (1692-1717) gift m. Peter von Tholijn. Rutger Reinhold drunknade som sexåring i Dömostorps vallgrav. Vid arvskiftet efter makarna Meck delades godsens mellan barnen. Därvid tillföll även några gårdar i Våxtorps socken arvingarna på Dömostorp.

VÅXTORP N:r 1.

Detta beskrivs 1729 som 1/2 förmedlat mantal insockne frälse. Det ägdes av Sahl. Öfwerste Magnus F. Mecks arfwingar. (Magnus Fredrik Meck hade ju avlidit 1727) Det fanns två gårdar på hemmanet och åboar var Pehr Åkesson och Pehr Knutsson. Dessa båda gårdar låg utmed Kristinstadsvägen, den del som nu kallas Smedjevägen. Vi kallar gårdarna 1 A och 1 B. 1 A låg nästan på samma plats där nu Anna och Robert Johanssons hus ligger och 1 B vid östra sidan av vägen nästan mitt emot 1 A.

1 A.

Pehr Åkessons gård: Denne hade efterträtt fadern Åke Pehrsson. Omkr. 1751 övertar sonen Bengt Pehrsson g.m. Kerstin Ottosdotter, (dotter till jägaren och skogvaktaren Otto Kiellman) En broder till Bengt, Åke Pehrsson har tagit värvning som ryttare. Sonen Magnus Bengtsson g.m. Elna fr. Fågelsång övertar. Omkr. 1820 tar dessa undantag och gården övertas några år av sonen Sven Magnusson. Efter några år överlåtes till brodern Otto Magnusson gift med Ingeborg Persdotter från Horsabäck. Denne Otto Magnusson blir med tiden nämndeman med stort inflytande i socknen. Laga skiftenas tid hade inletts och det var åtskilliga skiftesförrättningar i bygden där Otto Magnusson deltog som gode man. Ottos hustru dör 1834. Han gifte sig med Ingeborg Knutsdotter från Menlösa. Det blev med tiden en stor barnskara i familjen, inte mindre än 14 st. Samtliga utom en uppnådde vuxen ålder. 1866 tar de gamla undantag och gården övertas nu av sonen Sven Ottosson gift med Johanna Larsdotter från Eket. (Otto Magnusson dör 1874). Vi är nu framme vid laga skifte i Våxtorp 1874-1876. Gården får utflyttningsskyldighet och flyttas till Våxtorps Ångar.

1 B.

Pehr Knutssons gård: Denne hade övertagit efter fadern Knud Pehrsson. Pehr Knutsson var gift med Lusse från Edenberga. 1773 gifter sig deras dotter Elna med Ifvar Ohlsson från Ydrilt och dessa övertar och de gamla tar undantag. Ivar och hans hustru hade inga barn som uppnådde vuxen ålder. Ivar dör i rödsot 1795. Nya åbor blir nu Ola Persson från Stavershult gift med dottern på N:r 2 Kerstin Nilsdotter. Ola tar sitt liv genom hängning 1804. Ånkan gifter sig nu med Hans Jeppsson från Skromered. Dottern Bengta Olsdotter gifter sig 1823 med sonen på N:r 2 Pehr Jönsson och dessa övertar. Omkring 1850 blir det åter skifte av åbor, dottern Kristina gifter sig med Hans Peter Andersson, son på en av gårdarna på N:r 2. Denna familj stannar till 1868, då man blir jordtorpare på Planteringshus i Skromered. Gården i Våxtorp övertas nu av den förre torparen på Planteringshus, Nils Persson och dennes familj. Vi är nu framme vid tiden för laga skifte. Gården skall flyttas ut till Våxtorps Ångar och Nils Persson känner kanske denna uppgift honom övermäktig. 1880 flyttar dessa åter till Skromered där de övertar torpet Skromeredshus.

Båda dessa gårdars gårdstomter är markerade på laga skifteskartan 1 A har N:r 510 och 1 B N:r 585. Båda tomterna dock markerade utan hus.

Vi försöker följa dessa gårdars vidare öden, sedan de blivit utflyttade till Våxtorps Ångar långt västerut, endast ett mindre skifte till N:r 6 utanför.

1 A. 1:4

Sven Ottosson med familj flyttar gården ut i Ångarna. Omkr. 1894 tar de gamle undantag och sonen Alfred ~~Pettersson~~ med h. Elice Pettersson övertar. 1926 köper dessa en gård i Vindrarp och flyttar dit. Denna gård som nu hade brukats av samma släkt sedan början av 1700-talet, kanske ännu längre, får nu nya brukare. Byggnaderna till denna gård byggs till vänster eller söder om ängavägen, strax intill vägen.

1 B. 1:6

Nils Persson med familj flyttar denna gård också ut till Ångarna, strax österom och närmare Våxtorpshället, än den förra 1 A. Byggnaderna till denna gård byggs till höger eller norr om ängavägen, ca 100-talet meter. Nils Persson finner kanske arbetet med nybyggnationen och nyodlingsarbetet betungande, ty redan 1880 flyttar familjen åter till Skromered, nu till Skromeredshus. Till gården i Ångarna kommer nu en familj från Tossjö socken, Johannes Bengtsson född i Holm och hans hustru Helena Nilsson född i Rebbelberga. I början av 1900-talet övertas arrendet av Ludvig Gudmundsson

INGEBORGSUS.

Gårdarna på N:r 1 låg utmed nuvarande Smedjevägen. På västra sidan av vägen låg troligen N:r 1 A. Vi såg för denna gård att den hade ägts av Otto Magnusson. Vid tiden för laga skifte hade sonen Sven Ottosson övertagit och gården flyttas nu ut i Våxtorps Ångar. Otto Magnusson och hans hustru Ingeborg Knutsdotter hade tagit undantag 1866 och bodde troligen i en s.k. undantagslägenhet eller kanske rent av i en egen stuga. Otto Magnusson dog 1874. När nu gårdens byggnader rivs för att återuppföras på den nya gårdsplatsen, flyttar troligen inna Ottos änka Ingeborg med ut till Ångarna utan bor kvar i Våxtorp. Om stugan fanns redan då eller den uppföres nu är osäkert. De första åren bor Ingeborg här tillsammans med sonen Bengt Petter. Inhyes bor även dotter Matilda med man och barn /Andreas Knutsson/. Ingeborg dör 1912, över 97 år gammal.

Senare har här bott Ingeborgs son Hans Ottosson från "Norge".

Därefter Matilda

Birgit och Bengt Pettersson

Skomakarfamiljen Inez och Algot Pettersson

Därefter köptes huset av Anna och Robert Johansson, vilka gjort stora om- och tillbyggnader.

VÅXTORP N:r 2.

Detta hemman beskrivs 1729 som 2/3 förmedlat till 1/3 mantal insockne frälse. Hemmanet ägdes av Major Carl Gustaf Meck. Det fanns 2 gårdar på hemmanet och åboar var Hans Hansson och Joensson. Dessa båda gårdars läge i byn var att 2 A låg på torgets södra del med 2 B låg något närmare Källinge på denna vägs norra sida. Om vi redan nu säger att det motsvaras av f.d. Börje Nilssons gård och den s.k. "Farmen", så förstår vi att gårdarna har nästan samma läge fortfarande. 1729 anges att det fanns en backstuga bebodd av backstugehjonet Johanna. På den betydligt nyare laga skifteskartan ser vi ett s.k. gatahus markerat bredvid båda gårdarna. Det vid 2 A belägna gatehuset är troligen det som inrymde den affär vi senare kommer att berätta om.

2 A.

Det går inte att med säkerhet följa dessa gårdar bakåt till 1729. Vi utgår istället från 1760-års husförhörlängd. Måns Persson gift med Boel Sefvidsdotter från Hindbärarygget, övertar gården strax efter 1730. Boel dör 1736. Måns gifter sig nu med Ingeborg Gudmundsdotter från Nordanå. Ingeborg dör 1743. Måns gifter sig ännu en gång, nu med pig. Olu Påhlsdt. från Menlösa. Omkring 1772 tar de gamla undantag och gården övertas av sonen Per Månsson gift med Tyre Persdotter från Ydermossa. Per Månsson dör 1791. Dottern Boel gifter sig nu med Jöns Hansson från Kärr och dessa övertar. Omkring 1820 är det åter dags för nya brukare, sonen Anders jönsson med hustru Elsa Larsdotter heter de nya åborna. 1845 tar dessa undantag och gården övertas nu av familjen Sven Persson vilka kommer från Eket. Dessa stannar till 1850. Gården övertas nu av Andreas Wennström. Denne öppnar nu även affär i det närbelägna gatehuset. Wennström med familj flyttar 1873 till Ö. Karup. Gården på N:r 2 övertas nu av fam. Lars Månsson, vilka även de drev handel i gatehuset. Vid laga skifte beslutas att gården skall utflyttas, den får sina marker öster om byn och söder om Hishultsvägen. Någon utflyttning synes dock aldrig ha skett. Lars Månsson med familj flyttar 1880 till Ränneslöv. Ny brukare och ny handlarfamilj blir nu familjen Johannes Andersson, vilka några år drivit jordbruk och handel i Källinge. 1884 köper dessa en gård i Fågelsång, de driver handel även där. Under åren 1884-1893 drevs jordbruket och handeln av Peter Adolf Wennström. 1893 flyttar denne till Onsala. Johannes Anderssons son Anton Andersson uppehåller verksamheten från 1894 och några år framåt. Därefter kommer Gustaf Johansson "Handlar-Gustav". Denne stannar på gården till 1915 då affärsrörelsen och arrendet överlåtes till Olof Nilsson från Kålbäckstorp och dennes hustru Lovisa. Gustav Johansson håller auktion vid överlåtelsen. På eftermiddagen auktionsdagen brinner hela gården ner. Om affärsverksamheten drevs hela tiden i gatehuset och även detta blev lågornas rov har det inte gått att få bekräftat. Gården som fortfarande var en arrendefastighet under Vallen, återuppförs nu med affärsdelen på den norra gaveln av bostadshuset. Olof Nilsson dör 1918. Lovisa och barnen fortsätter till omkring 1938-39, då affärsverksamheten överlåtes till Aron Persson från Bjälkäbygget. Under tiden har sonen Börje Nilsson övertagit jordbruket. På 50-talet köper Våxtorps kommun jordbruket, vilket avstyckas till tomter. I dag är detta ett stort villaområde. Aron Persson som drev affären, bygger 1945 ny affär och bostad utmed Båstadsvägen (Nuv.Tajes). Den gamla affärslokalen övertogs av konkurrenten mitt emot, Karl Magnusson, som här öppnar färg- och kemikaliaffär. De senaste åren har lokalerna ofta stått tomma, med korta avbrott för sporadisk affärsverksamhet.

2 B.

Inte heller denna gård går att med säkerhet följa bakåt i tiden. Vi börjar med 1760-års husförhörlängd. Brukare 1760 var Nils Troetsson från Fågelsång och hans hustru Bengta född på granngården N:r 1. Nils och Bengta tar undantag 1800 och gården övertas nu av sonen Hans Nilsson med hustru Elna Persdotter. Omkring 1830 blir det deras son Jöns Hansson m.h. Nilla Thuresdotter som övertar. 1847 blir det ny brukare, gården övertas av Magnus Svensson från Nordanå. Denne var gift 2 gånger. Först med Neta Svensdotter från Menlösa. Efter hustruns död 1855 gifter han sig med Christina Ottosdotter från granngården på N:r 1. Omkring 1890 övertar sonen Otto Magnusson gården. År 1902 övertas arrendet av Alfred Svensson från Ränneslöv. Denne innehade gården till 1917, då arrendet överläts till Johan A. Johansson och dennes hustru Ester. Det blev också dessa förunnat att få friköpa gården från Vallen. 1925 säljer Johan och Ester gården till Karl Gustavsson från Ränneslöv. Våxtorps kommun som var i behov av mark dels för bostadsbebyggelse dels för anläggande av ny idrottsplats, köper 1947 egendomen, med undantag för byggnaderna, vilka fick behållas av säljaren. År 1949 säljer Karl Gustavsson byggnaderna åter till Johan A. Johansson. 1975 överläter denne till dottern Alva Randhem. Sedan 1986 ägs den gamla kringbyggda gården med anor från 1700-talet av engelsmannen Roy Gowers. Denne har ett enormt arbete med att upprusta och rekonstruera den efter alla dessa år hårt nedslitna byggnader. För dagens Våxtorpsbor är denna gård mest känd under namnet "Farmen", omkring sekelskiftet kallades den för "Magnusa vid feren", på grund av en stor fura strax bredvid gården. "Feren" är sedan länge borta.

Gatehuset. Vid "Farmen" ända ute vid vägkanten ligger ett s.k. gatehus. Vilka som bodde i detta har inte kunnat identifieras.

"Skräddarens". Mitt emot "Farmen", på andra sidan Hishultsvägen ligger ett vinkelbyggt hus, med N:r 594 på kartan och i beskrivningen kallat för skräddarens hustomt. Inget namn används på skräddaren och det är därför omöjligt att identifiera i kyrkoboken, där ingen skräddare är antecknad som torpare el.dyl.

Våxtorpshus N:r 1 eller Anders Olssons. Lite längre söderut från "Skräddarens" ligger ett torp, markerat på kartan med N:r 597, kallat Anders Olssons hustomt. Några hus på tomten dock ej markerade. Något väster om hustomten på N:r 598 finns en damm.

Vid en närmare granskning visar det sig att dessa båda bebyggelser har mycket gemensamt. Redan omkring 1780 omtalas "Skräddarehuset". En Johan Jacobssons båda söner Per och Sven, var båda skräddare. Dessa tillsammans med sina familjer bodde här, om de bodde i var sitt hus eller det fanns två lägenheter i det ena är osäkert. Pers dotter Pernilla gifter sig med Olof (Ola) Andersson Lundström omkring 1820. Andreas (Anders) Olsson som omtalas här ovan var son till Ola Andersson. Anders Olssons hus benämns som Våxtorpshus N:r 1 och ibland för Våxtorps torp. Fam. flyttar senare till Våxtorpshus N:r 2. Hustrun dör 1892 och Andreas 1899, de var då torpare på N:r 7. Detta senare torp övertas nu av sonen Bengt Peter Andreasson m.h. Neta f.Ullman. Inget av husen på N:r 2 är kvar på 1920-års ek karta.

VÅXTORP N:r 3.

1729 beskrivs detta hemman som 2/3 mtl. förmedlat till 1/3 mtl. insockne frälse. Det ägdes av Sahl. Öfwerste Magnus F. Mecks arfwingar till $\frac{1}{2}$ och Herr Ryttmästare Meck $\frac{1}{2}$. Det fanns nu en gård och åbo var Sven Persson. Denna gård låg något sydväst om torget, på västra sidan om vägen, mitt emot där sedan Lantmännens byggnader uppfördes.

Sven Persson dör 1749. Omkring 1752 övertas gården av Pål Nilsson m.h. Bengta Ohlsdt. från Bastena. 1794 gifter sig deras son Hans Pålsson med krögar-dottern Gunilla Sicilia Wallström och dessa övertar. Hustrun dör 1802 och Hans gifter om sig med Pernilla Jönsdt. från Eket. I fortsättningen blir det täta ombyten av brukare. Först kommer fam. Per Svensson, dessa tar undantag och efterträds av Ola Hansson m.h. Nilla. Omkring 1854 övertar deras son Hans Olsson gift med Kristina Svensdt. från Menlösa.

I samband med laga skifte delas gården i två skiften om vardera 1/6 mtl. Båda gårdarna får utflyttningsskyldighet och de flyttar i sydväst utmed Båstadsvägen.

På laga skifteskartan var endast gårdsplatsen markerad, men utan byggnader. Däremot var en gårdstomt med byggnader markerad i Björbäck där den ena av gårdarna placeras. Hade möjligen denna gård blivit utflyttad vid ett tidigare tillfälle? Vi såg att Hans Olsson brukade gården före skiftet.

Hans Olsson blir tilldelad det skifte som ligger närmare Våxtorps by och denne flyttar hit och uppför nya byggnader. Denne med familj är brukare ännu 1895. Hans Olsson dör 1913. Efter Hans Olsson kommer Jöns P. Hansson, vilken efterträdes av sonen Einar Jönsson vilken i sin tur efterträdes av dennes son Rolf Jönsson.

Den gård på N:r 3 som blir utflyttad till Björbäck övertas nu av Lars Andersson med familj, vilka kommer från Björbäckshus där man tidigare varit torpare. Lars Andersson var även kyrkovaktmästare eller "ringare" som väl var en vanligare benämning.

1885 övertas gården av sonen Johan Petter Larsson (Petter i Björbäck) gift med Josefina (Fia) Nilsdotter från Floalt. Denne övertar även kyrkvaktmästararbetet.

Omkring 1915 övertar deras son Carl Johansson.

På 1950-talet köper Alf och Judit Andersson gården.

VÅXTORP N:r 4.

1729 beskrivs detta hemman som 1/2 förmedlat mantal insockne frälse. Det ägdes av Herr Ryttmästare Jacob Meck. Det fanns 2 gårdar på hemmanet och åboar var Gudmund Persson och Ture (eller Trued) Persson. På skifteskartan kan endast den ena gården spåras. Den låg ungefär vid nuvarande lantmännens tomt. Den andra gården kan möjligen vara den gård som ligger på torgets västra sida. Båda gårdarna är fram till laga skifte vardera på 1/4 mtl.

N:r 4 A.

Ture Perssons gård: Ture dör 1743. Gården övertas nu av sonen Per Turesson m.h. Lusse. Hustrun dör 1768. Per gifter om sig med Boel Knutsdt. från Sjöalt. Omkr. 1785 övertar sonen Anders Persson gift m. Lusse Persdt. från Menlösa. 1816 övertar deras dotter Boel gift med Bengt Svensson från Skromered. Denna familj var barnlös och när hustrun dör 1845 övertas gården av Nils Olsson från Menlösa och dennes hustru Kristina Rosengren och Bengt Svensson tar undantag. Även denna senare familj var barnlös. 1866 övertas gården av familjen Nils Petter Andersson. Denna familj kom från torpet "Knäringshus" och man byter nu med Nils Olsson och Kristina. Så är vi då framme vid laga skifte 1876.

N:r 4 B.

Gudmund Perssons gård: Gudmund dör 1744. Gården övertas av sonen Per Gudmundsson m.h. Pernilla från Helede. 1779 övertar så deras son Gudmund Persson gift m. Johanna. Gudmund dör 1804 och hustrun 1806, båda troligen i lungdot. Gården övertas nu av sonen Nils Gudmundsson m.h. Elsa Jönsdt. Hustrun dör 1817 även hon i lungdot. Nils gifter sig nu med Elna Åkesdotter från Yllevad. Nils Gudmundsson dör 1833. Gården brukas några år av dottern och mågen Johanna och Nils Svensson. Därefter övertas brukandet en tid av Carl Bengtsson på Krogen. 1844 blir fam. Hans Peter Carlsson nya åbor. Hans Peter var son till krögaren. Denna familj stannar till 1857 då Sven Peter Persson med hustru Kristina Hansdt. övertar. 1869 överläter så dessa till Gustav Johansson m.h. Pernilla Magnusdotter. Dessa brukar till laga skifte 1876.

Ur N:r 4 uppstårefterhand av de till detta hemman tilldelade marker, dels i Ångarna och dels utmed Båstadsvägen: bl.a. Ängagården, Västra Smedhus (Villiams), St.Ljunghuset (nuvarande Plantskolan), Vahlens, L:a Ljunghus, Dalahus och Sandhuset, (norr om Båstadsvägen mitt emot Björbäcksskola). Många av dessa hade tidigare varit torplägenheter.

Västra Smedhus.

Detta var ett gammalt torp, omtalat redan 1825, men skrevs då på Menlösas område. Detta är kanske inte så märkligt ty torpet låg förr just på gränsen till Menlösa, nästan där mejeriet senare uppfördes.

Den förste brukaren var Nils Svensson m.h. Thalena. Fam kom från St.Bastena. Troligen var Nils smed. Denne dör 1840. 1847 övertar sonen Lars Peter. Lars Peter dör 1856. Hans änka Johanna gifter sig med Johannes Jönsson. Beteckningen Västra Smedhus börjar nu användas och torpet är nu fört på Våxtorp. 1875 flyttar fam. till Hjärnarp och torpet övertas nu av fam. Johan Peter Svensson m.h. Anna Stina. Laga skifte hade ju nu verkställts och av torpet V.Smedhus blir nu efterhand en gård. Ovannämnda J.P.Svensson var brorson till L.P.Nilsson som dog 1856. 1913 övertar J.P.Svenssons son Johan Alfred Johansson m.h. Ellen Maria. Gården friköps 1937 och nuvarande ägare är J.A.Johanssons son Villiam Johansson och dennes familj. Troligen har V.Smedhus flyttats till nuv. plats i samband med skiftet eller strax därefter.

Våxtorp N:r 5.

1729 beskrivs detta som 5/6 mtl. förmedlat till 1/6 dels mtl. insockne frälse. Hemmanet äges av Herr Major Carl G. Meck. Det finns en gård på hemmanet och åbo är Carl Svensson. Vid laga skifte låg denna gård strax söder om torget, i trakten av där Föreningsbanken nu ligger. Det var en kraftig sänkning av gårdens värde när det hade blivit förmedlat från 5/6 till 1/6-dels mantal.

Carl Svenssons son Bengt Carlsson g.m. Kerstin Nilsdt. övertar omkring 1748. Hustrun dör 1778. 1779 övertar deras son Carl Bengtsson g.m. Pernilla. Carl var även "Ringare" eller kyrkvaktmästare som det numera heter. Carls hustru dör 1800, han gifter sig nu med Kerstin Gudmundsd. från N:r 4. 1828 tar de gamla undantag och gården övertas av sonen Anders Carlsson g.m. Kristina Hansdt. Anders dör 1834 (höstar blod). Nya åbor blir nu Magnus Jönsson med familj. (Ånkan och barnen bor inhyses). Magnus Jönsson dör 1852. Gården övertas nu av Carl Svensson m.h. Pernilla. Dessa är brukare även vid laga skiftet 1876. Gården delas nu och Carl Svenssons del kommer att omfatta 1/24-dels mantal och får kvarbo i byn. 1903 gifter sig dottern Anna-Stina med Nils Johansson från Krogshult. Äktenskapet blir dock inte långvarigt, enligt uppgift flyttar de nästan strax isär igen. Efter några år övertas gården av Peter Adolf Persson med h. Alfrida. När denna familj på 1920-talet flyttar till Hedhuset övertas gården av Johan A. Johansson m.h. Ester. Vi såg tidigare att gården ursprungligen låg i trakten av där Föreningsbanken nu ligger och vid laga skifte hade den inte fått utflyttningsskyldighet. Vid nuvarande Lantmännen låg en av N:r 4-as gårdar. Gårdarna på N:r 4 skulle utflytta, troligen har husen till denna gård vid Lantmännen blivit över och befunnits vara bättre än de egna husen, för någon gång flyttar brukaren av N:r 5 ner till den andra gårdens byggnader. Det markområde som denna hemmanslott blev tilldelad vid skiftet, låg öster om byvägen genom Våxtorps by. En viss bebyggelse av området hade väl skett kring sekelskiftet. Efter det att gården hade blivit friköpt och Johan A. Johansson förvärvat detsamma, säljer denne efterhand det mesta till tomter och de flesta husen öster om byvägen kommer till efter detta.

~~Vid laga skifte delades N:r 5 i 3 olika skiften. Ett område längst i öster utmed gränsen mot Skomerödsbygget omfattande 1/24-dels mantal, blir troligen aldrig bebyggt utan läggs senare till Våltefred.~~

En gårdslott om 1/12-dels mantal övertas av torparen på Damhuset, Hans Larsson. Torpet Damhuset motsvaras idag av Hugo Dauns gård. Troligen har det funnits någon kvarndamm i bäcken. Hans Larsson dör 1883 och gården övertas nu av sonen Johan Hansson. Omkring 1900 övertas gården av Peter Bengtsson Daun. Denna familj kom närmast från L:a Bastena. 1935 övertar sonen Hugo Daun. Från början omfattade denna gård betydligt mera mark, men i samband med att Våltefred odlades upp och bebyggdes, lades en del areal till Våltefred.

VÄLTEVRED.

Vid laga skifte delades N:r 5 i 3 olika skiften. Vi har nu följt de två skiftena. Det tredje skiftet placeras längst i öster utmed gränsen mot Skromeredsbygget. Nästan ingenting av detta område var uppodlat, utan detta skedde nu genom Vallens försorg. Efterhand som uppodlingen fortskred lades ytterligare områden från den gård som Hans Larsson hade övertagit, till Våltefred som den nya gården kom att kallas. Omkring 1880-1890 började gården bebyggas och statdrängar anställas. En av de första arrendatorerna på Våltefred var Johan Hansson, brukare av den tidigare omtalade gården vilken han då överlät till Peter Daun. Omkring 1920 heter arrendatorn N.E. Bengtsson. 1928 övertar så Otto Braun arrendet. 1935 efterträds denne av sonen Hugo Braun, vilken även får möjlighet att friköpa gården. Numera ägs den av Hugo Brauns döttrar.

DAMHUSET.

Detta är ett gammalt torp, troligen ett gammalt "ryttartorp". Det är omtalat redan 1721 och är minst så gammalt. Här bodde ryttare Knut Hall med hustru. 1760 bodde Nils Gudmundsson med familj här. Omkring 1770 kommer snickaren Sven Bengtsson från Pershult m.h. Else Jönsdt. Näste torpare blev Sven Hansson från Edenberga som 1808 gifter sig med Sven Bengtssons dotter Sissa. Omkr. 1834 övertar deras son Peter Svensson m.h. Johanna. 1850 kommer så familjen Hans Larsson från ett torp i Källinge. Det blir nu denne som får tilldelat en hel del mark vid laga skiftet och blir nu arrendator av i mantal satt jord och benämns nu inte längre torpare.

Det kan ha funnits ett hus till vid Damhuset. En Johannes Wallsten, f.soldat. anges boende på Damhuset 1875-1895.

L:a Damhuset omtalas på 1840-talet och inneboende här är då skolmästare Sven Jönsson och några år senare skollärare H.M. Gren. Kan där möjligen ha varit en av Våxtorps första skolor ?

Våxtorp N:r 6.

1729 beskrivs detta hemman som 2/3 mtl. förmedlat till 1/3 mtl. Insockne frälse. Ägt av Sahl. Öfwerste Magnus F. Mecks arfwingar. Det fanns två gårdar på hemmanet och åboar var: Knut Persson och Per Jeppasson. På laga skifteskartan är dessa båda gårdar placerade i norra delen av byn och motsvaras av vad äldre Våxtorpsbor kallar för "Karl Svens" och "Karl Nils". Om den sistnämnda gården har legat så långt från den andra gården är osäkert, troligen är den flyttad. Strax väster om "Karl Svens" ligger ett hus (gatehus), kan detta möjligen ha varit den så omtalade "Krogen" i Våxtorp som ingen Våxtorpsbo längre vet var den har varit. ?

N:r 6 A.

Knut Perssons gård: Omkr. 1750 övertas gården av dottern Lusse och hennes man Hans Pålsson från Laholm. Hans dör 1779. Det blir nu sonen Ture Hansson m.h. Sissa Knutsdt. från Vindrarps som övertar. Ture dör 1820, men redan 1817 hade gården övertagits av dottern Johanna och hennes man Anders Nilsson. Dessa stannar dock endast till 1820 då gården övertas av Per Åkesson m.h. Karna. 1856 tar dessa undantag och sonen Hans Peter Persson m.h. Beata tillträder. Vi är nu strax framme vid laga skifte i Våxtorp 1876.

Vid skiftet erhåller denna gård endast 1/12-dels mantal, således endast hälften mot tidigare. Gården skall utflytta och får sina ägor längst västerut i Ängarna.

Hans Peter Persson med familj flyttar ut och nya hus uppförs. Dessa brukar gården ännu 1895. Troligen har deras söner Johan och Peter Hansson vardera under några år varit brukare.

1932 kommer Leo Johansson m.h. Gerda till gården som brukare. 1936 kan de friköpa gården från Vallen. Numera är gårdens ägor sammanlagda med Lahall i Menlösa.

N:r 6 B.

Per Jeppessons gård: Per dör 1751. Redan omkring 1749 hade gården övertagits av Lasse Jönsson från Tormarp g.m. Elna Jönsdt. Omkr. 1785 är fam. Nils Pålsson åbor på gården. Nils Pålsson dör 1795. Änkan gifter sig nu med Sven Nilsson från Hasslöv. Sven Nilsson dör 1817. Gården övertas nu av dottern Nilla Nilsdotter g.m. Nils Gudmundsson från Tormarp. 1852 tar dessa undantag och gården övertas av sonen Nils Peter Nilsson g.m. Stina Jönsdt. från Berg. 1860 blir dessa torpare på torpet "Bäckahus". Arrendet av gården övertas nu av handlanden Fahle Johan Carlsson, vilken med familj bor i ett gatehus i byn. Detta fortgår till laga skiftet i byn då hels N:r 6 splittras.

Vi såg att en gård placerats ute i Ängarna. Resten av N:r 6 vilket nu omfattar 1/4-dels mantal, får sina ägor i två skiften. Ett område strax norr om byn upp till gamla Kristianstads-vägen, över denna och ända upp till Vallens gräns. Vid "Hörkull" är en grustäckt markerad. Nästa område är söderut i byn, en smal remsa väster om byvägen, över bäcken, vidare det område som nu tillhör Ernst Lundqvist gård samt vidare i sydöst med marknadsplatsen.

Detta kommer senare att delas upp ytterligare och av detta får vi fram "Karl Svens", "Karl Nils", S.Wilhelmssons och Ernst Lundqvist, fast detta senare har fått annat N:r.

Av Nr 6 bildas först tre olika gårdar. 1/16-dels mantal arrenderas av Fahle Johan Carlsson, 3/64-dels mantal av Nils Peter Svensson och 1/8-dels mantal av Johan Peter Andreasson.

F.J.Karlsson arrenderar 1/16 eller 4/64 -dels mantal ännu 1895.

Nils Peter Svensson arrenderar 3/64-dels mantal till 1886 då familjen flyttar till "Marknadstorpet". Någon ny brukare anges inte i kyrkoboken.

Johan Peter Andreasson brukar 1/8 eller 8/64 till 1886 då denna familj flyttar till Ränneslöv.

Ny arrendator under åren 1885-88 blir Bengt Peter Carlsson. Denne blir 1888 arrendator av en gård i Åstarp. Till Våxtorp kommer nu dennes broder Johan Carlsson med systrarna Anna Johanna och Cicilia. Dessa stannar till 1893 då Gustav Johansson med familj övertar.

Det synes som om dessa tre lotter blivit sammanslagna och uppdelat i två lotter om 1/8-dels mtl. vardera.

1913 är Carl Svensson arrendator av 1/8 och Karl Nilsson arrenderar också 1/8.

VÅXTORP N:r 7.

1729 beskrivs detta hemman som 1/3 förmedlat till 2/3 mtl. Insockne frälse. Detta hemman hade vid förmedlingen åsatts ett högre värde än det hade tidigare. Hemmanet ägdes av Herr Major Carl Gustaf Meck och det fanns två gårdar på hemmanet. Åboar var Per Bengtsson och Carl Svensson. Dessa gårdar låg väster om byns torg, en på varandra sidan om vägen.

A.

Per Bengtssons gård: Per Bengtsson dör 1739 och hustrun 1737. Redan omkring 1732 hade gården övertagits av sonen Nils Persson gift med Elna. Nils Persson dör 1761. Möjligen kan gården ha brukats av hustrun och barnen tills dottern Karna gifter sig med dr. Knut Persson 1780 och dessa övertar. Hustrun dör och Knut gifter om sig med Elna Ifvarsdt. från Knäred. 1807 tar dessa undantag och gården övertas av sonen Carl Knutsson g.m. Elna Pålsdt. från Staffanstorps. 1845 tar så dessa undantag och gården övertas av dottern Pernilla g.m. Johannes Bengtsson. I denna familj fanns en son som senare blir lärare i Våxtorp, Bengt Peter Windén. Johannes Bengtsson med familj brukar gården fram till laga skifte i Våxtorp, då båda gårdarna på N:r 7 läggs till Axelvold.

Familjen Johannes Bengtsson flyttar nu till Knäred.

B.

Carl Svenssons gård: I sinom tid övertas denna gård av ryttaren Gudmund Persson g.m. Catarina, dotter till "Jöns Gästgivare" i Våxtorp.

Troligen har en av gårdarna i byn varit en s.k. ryttargård. Det förefaller troligt att det kan ha varit denna.

Omkr. 1769 övertas gården av Gudmund Jönsson g.m. dottern på gården Susanna Gudmundsdotter. 1803 gifter sig sonen Nils Gudmundsson med Elna Jönsdt. från Berg och dessa övertar. Nils Gudmundsson blir blind och familjen har det mycket fattigt, benämns tiggare.

Gården övertas 1831 av familjen Carl Jönsson m.h. Anna Johanna Jönsdotter. Denna fam. kom närmast från N:r 9.

Gården hade de närmaste åren dessförinnan brukats av krögaren Carl Bengtsson.

Carl Jönsson dör 1858 och gården övertas nu av sonen Jöns Peter Carlsson m.h. Anna Peterhilla Svensdt.

Denna familj byter 1865 gård med Jan Peter Svensson på gården N:r 9.

Jan Peter m.fam stannar endast till 1867 då Hans Peter Bengtsson m.h. Johanna Ottosdt. övertar.

När även denna gård 1876 sammanläggs med Axelvold flyttar denna familj till Ränneslöv.

VÅXTORP N:r 8.

1729 beskrivs detta som 1/2 förmedlat mantal, insockne frälse, ägt av Herr Ryttnästare Jacob Meck. Det finns vid denna tid två gårdar på hemmanet och åboar var: Olof Joensson och Lars Bengtsson. Det visar sig att dessa gårdar omkring 1770 sammanslås till en gård och dess läge på skifteskartan är norr om torget, vid andra sidan om vägen och mitt emot "Bagar-Matildas", men en liten bit från vägen.

Ja omkring 1770 sammanslås dessa gårdar till en och Lars Bengtssons son Jöns Larsson m.h. Kerstin från Menlösa övertar. 1806 gifter sig deras son Per Jönsson med Boel Ingvarsdotter från Fladalt och dessa övertar. Per Jönsson dör och änkan gifter om sig 1826 med Johannes Åkesson. Johannes Åkesson dör 1840. Gården övertas nu av sonen Sven Persson. 1844 flyttar denne med familj till Ränneslöv. Gården övertas nu av Andreas Pålsson m.h. Cecilia Olsdt. Gården har nu reducerats till 1/3 mtl. En ~~edel-ägd~~ gårdens brukas av arrendatorn på N:r 4 Bengt Svensson, senare av byamännen i Våxtorp. Vi är nu framme vid laga skifte 1876 och gården skall utflytta västerut till Ängarna.

Andreas Pålsson blir nu tilldelad 7/16-dels mtl. och 1/16-del läggs till Axelvold under A.Meijer.

Andreas Pålsson flyttar nu gården ut i Ängarna och denna blir nu grungstommen till "Vallängen". Omkr. 1883 övertar sonen Bengt Peter Andreasson g.m. Johanna Jönsdotter. Denna familj stannar till 1890, då de flyttar och övertar en gård på N:r 4. ("Ängagården"). Gården på N:r 8 övertas nu av en familj från Ränneslöv, Henning August Månsson m.h. Johanna Hansdt.

1911 kommer familjen Wilhelm Larsson till gården och den övertas omkr. 1941 av dennes son Erik Larsson var son Sune Larsson numera äger gården. Den blev nämligen friköpt 1941.

VÅXTORP N:r 9.

1729 beskrivs detta som 1/2 mantal insockne frälse, ägt av Sahl. Öfverste Magnus Mecks arfwingar. Det finns bara en gård på hemmanet och åbo är: Mårten Knutsson. På skifteskartan är denna gård markerad ganska långt ifrån de andra gårdarna i byn. Nordväst om nuvarande Hembygdsstugan. Vid "Backstigen". Att gatan har fått detta namn beror väl på att denna gård vanligen kallades "Backastället". Om gården har legat på denna plats alltid är osäkert, troligen har den legat närmare vägen.

Brukarlängden på denne gård är i början svår att följa. Omkring 1790 är Jöns Nilsson från Hasslöv m.h. Sissa brukare. Hustrun dör 1804. Jöns gifter om sig med Stina Svensdotter från Eskilstorp. Stina dör 1816 och Jöns 1819. Ny brukare blir nu sonen Carl Jönsson gift med smeddottern Anna Johanna Jönsdotter.

1831 blir det gårdsbyte. Carl Jönsson byter gård med krögaren Carl Bengtsson på N:r 7. Carl Bengtsson bodde på "Krogen" och benämndes krögare och torpare. Det fanns många drängar och pigor på krogen. Krögaren dör 1844. Gården på N:r 9 övertas nu av sonen Bengt Peter Carlsson m.h. Else Svensdt. från Gränshuset, Tormarp. En annan son Hans Peter övertar övertar en gård på N:r 4 vilken krögaren även brukat några år. En tredje son Fahle Johan Carlsson kallas nu för handlande på krogen. Nu försvinner beteckningen "Krogen" från kyrkoböckerna vilket kan tyda på att krogrörelsen kan ha upphört vid denna tid. Detta sammanfaller också med att vid denna tid föbjöds hembränning av sprit samt andra restriktioner vad gäller sprithanteringen. Fahle Johan Carlsson är nu skriven på Våxtorps Gatehus och kallas torpare och handlande. Troligen driver han handel i detta gatehus. Brodern Bengt Peter Carlsson, vilken övertagit N:r 9, blir änklings 1853 och tar nu anställning på Vallen. N:r 9 övertas nu av familjen Sven Hansson. 1859 överläter dessa till sonen Jan Peter Svensson. 1865 blir det byte av brukare mellan N:r 9 och N:r 7. Jan Peter Svensson flyttar till N:r 7 och till N:r 9 kommer Jöns Peter Carlsson med familj. Vi är nu framme vid laga skifte och N:r 9 delas i tre gårds-lotter.

9 A.

Denna gårdslott omfattar 1/4 mtl. och får kvarbo. Denna gård flyttas dock senare upp till Båstadsvägen. Jöns Peter Carlsson var brukare här vid tiden för skiftet. Han efterträdes senare av brodern Lars Peter Carlsson. Lars Peter dör 1894. Nu kommer en familj från Ränneslöv, Peter Magnus Jönsson. 1913 är Karl Larsson brukare av gården ("Backa-Kalen"). Efter det att gården flyttats till Båstadsvägen är Theodor Jonasson brukare eller ägare. Från denna gårdslott har troligen Lennart Lindbergs gård avstyckats.

9 B.

Denna gård som blir på 1/8-dels mantal placeras på norra sidan av Båstad-Kyrkvägen, ungefär där Våxtorps Bilcervis nu ligger. Brukare på denna gårdslott blir nu fam. Nils Peter Andersson. Denna familj hade tidigare brukat en gård på N:r 4. 1886 flyttar denna familj till torpet eller backstugan Nybo i Kärr. Nu kommer en fam. från Ö.Karup, Olof Nilsson. Dessa stannar till 1889. 1889-1894 heter brukarfamiljen Jöns Peter Bengtsson från Örkelljunga. 1894 kommer så familjen Nils Peter Svensson från Skromered.

9 C.

Kyrkoplanen eller Axelthorp.

Denna gårdslott är en nybildning vid laga skifte och får sina ägor dels strax öster om kyrkan och dels norr om gamla fattighuset.

Detta brukades först direkt under Vallen. Därefter av dels N.P. Svensson på N:r 6 och under Axelvold. 1889-1893 av en annan fam.N.P.Svensson som kommer från Ysby och sedan flyttar till Halmstad.

1893 övertas arrendet av Theodor Nieman. Denne var gift med en danska. Nieman var själv född i Barkåkra.

Det är möjligt att gården blir bebyggd vid denna tid ?

Om Nieman hela tiden bor på gården är osäkert, arrendet betalas oftast genom en Harald Höjer, troligen Niemans svåger ?

Nieman är upptagen i arrendelängden till 1908, 1909 är dennes sterbhus antecknat, så han har troligen dött.

I 1913-års längd är en P.Karlsson antecknad som arrendator.

NILLA OLAUSSENS STUGA.

Denna stuga eller torp kan man spåra långt bakåt i tiden, liksom hennes släktskap. När stugan har tillkommit är svårt att säga men troligen omkring 1810.

Måns Kiällman var ridefogde på Vallen tidigt 1700-tal. Dennes son jägaren och skogvaktaren Otto Kiällman hade en dotter Johanna gift med Åke Nilsson. Deras son Otto som troligen blir soldat och tar sig namnet Wahlgren, bor de första åren på 1800-talet i Källinge, men flyttar troligen omkring 1810 till Våxtorps by och tar upp ett litet torp där. Han var gift med Nilla Nilsdotter, född i Wittsjö. Otto Wahlgren dör 1835 i lungsot. Hustrun och barnen flyttar nu till Fågelsång.

Dottern Johanna Kristina gifter sig med Olaus Svensson och dessa bosätter sig nu på det lilla torpet. Olaus Svensson var född i Långhem i Västergötland.

1876 sker en förändring för familjen. Det är laga skifte i Våxtorp och Källinge. Familjen får avträda den jord som man tidigare brukat. Benämningen jordtorpare försvinner och ersätts av beteckningen "backstuga". Olaus Svensson dör 1883 och hustrun 1885.

Döttrarna Maria och Nilla bor sedan kvar i stugan. Maria dör 1918. Nilla dör

Efter Nillas död har flera personer varit bosatta i huset.

Bl.a. Otto Svensson, smeden Gustav Nilsson ? ,

Ebba o Martin Svensson innan de flyttar till Bygdegården.

Gösta Gudmundsson, skrothandlare, var möjligen den siste?

Det rivs omkr. ?

Var låg huset ?

Utmed Hishultsvägen, ~~XXXXXX PÅ XXXXX XXXXX XXXXXSIGHXXXX~~
~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

nästan mitt på det öppna fältet mellan Sigvard Johanssons hus som ligger precis innanför Källingegränsen och vägen som går ner till Eddie Anderssons

